

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Кльоби Соломії Михайлівни на тему «Організаційно-економічне забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад регіону», на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 – «Соціальні та поведінкові науки»)

Рецензенти, у складі доктора економічних наук, професора, завідувача відділу регіональної фінансової політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України» Сторонянської Ірини Зеновіївни та кандидата економічних наук, старшого дослідника відділу регіональної фінансової політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України» Беневської Лілії Ярославівни, рішенням вченої ради ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України» (протокол № 7 від 5 липня 2021 р.) призначені для проведення попередньої експертизи дисертації «Організаційно-економічне забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад», виконаної аспірантом відділу регіональної економічної політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України» Кльоною Соломією Михайлівною для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», на основі вивчення і аналізу дисертації та наукових публікацій Кльоби С.М. та за результатами фахового семінару, який відбувся на розширеному засіданні відділу регіональної економічної політики Інституту регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України (протокол № 4 від 15.07.2021 р.), дійшли висновку про таке:

1. Науковий рівень дисертації відповідає діючим вимогам до атестації здобувачів ступеня доктора філософії, а саме п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167. Дисертація є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем, характеризується єдністю змісту, містить наукові положення, що мають наукову новизну та важливе значення в галузі економіки, має встановлену вимогами структуру: анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки.

Актуальність теми дослідження. Проблематика розвитку територіальних громад є важливим питанням з огляду на необхідність забезпечення їх ефективної життєдіяльності. Сьогодні територіальні громади, вступаючи у конкурентні відносини з іншими громадами за ресурси, клієнтів та зрештою свого мешканця мають створити умови для розвитку підприємництва, підвищити якість адміністративних та соціальних послуг, які надаються

населенню та загалом забезпечити умови для покращення якості життя населення громади. Крім того, територіальні громади мають усвідомлювати, якими конкурентними перевагами вони володіють, які стратегічні цілі необхідно перед собою ставити і які інструменти впливу слід залучати для використання своїх конкурентних переваг та продуктивного використання їх ресурсів.

З огляду на зазначене, актуалізуються питання обґрунтування організаційно-економічного забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад регіону, а також розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення інструментів її підвищення, що свідчить про своєчасність та актуальність наукового дослідження Кльоби С.М.

Дисертаційне дослідження пов'язане з тематикою науково-дослідних робіт відділу регіональної фінансової політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» за такими темами: «Механізми реалізації регіональної політики в умовах децентралізації влади в Україні» (номер державної реєстрації 0116U004035), у межах якої автором проведено аналіз програмно-цільового та проектного інструментарію регулювання соціально-економічного розвитку територій, а також «Подолання ексклюзивності регулювання соціально-економічного розвитку регіону» (номер державної реєстрації 0119U002012), у якій дисертантом досліджено проблеми регулювання розвитку територіальних громад в умовах реалізації фінансово-адміністративної децентралізації та подано пропозиції щодо їх розв'язання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень дисертації, висновків і рекомендацій, їх достовірність й новизна. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організаційно-економічного забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад регіону.

Ознайомлення з дисертаційною роботою дає підстави стверджувати, що мету дослідження досягнуто, а поставлені завдання вирішено у повному обсязі.

Дисертант продемонстрував уміння застосовувати загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, які забезпечили ґрунтовність, об'єктивність і достовірність отриманих у дисертації положень та сформульованих висновків, зокрема: порівняння, аналізу та синтезу; систематизації; статистичного аналізу; SWOT- і ABC аналізу, класифікації та групування, систематизації та узагальнення.

Обґрунтованість і достовірність результатів проведеного дослідження підтверджується опрацюванням та узагальненням значної кількості наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів, законодавчих актів і нормативних документів (Закони України, Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України), офіційних статистичних матеріалів Державної служби статистики України, Головного управління

статистики у Львівській області, Державної аудиторської служби України, Державної казначейської служби України), Інтернет-ресурсів тощо.

До найбільш вагомих результатів дослідження, що містять наукову новизну, належать:

удосконалено:

- концептуальні засади забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад, які включають: принципи функціонування територіальних громад (партиципації, подолання патерналізму, дотримання балансу інтересів, інтегрованого розвитку, правової свідомості та громадянської культури тощо); критерії класифікації чинників підвищення конкурентоспроможності (внутрішні та зовнішні, стимулюючі та обмежуючі); стратегічні пріоритети розвитку громад (розвиток людського потенціалу, формування соціального капіталу, диверсифікація напрямів міжмуніципального співробітництва, активізація громадської участі в управлінні громадами, використання ІТ сервісів у забезпеченні їх життєдіяльності);

- методичний підхід до оцінювання конкурентоспроможності територіальних громад, який, на відміну від існуючих, передбачає оцінку фінансово-економічних та людських ресурсів громад, що дозволило виявити конкурентні переваги їх ресурсного забезпечення та рівень доступності мешканців громади до якісних адміністративних та соціальних послуг;

- напрями використання технологій штучного інтелекту для удосконалення процесів та процедур системи внутрішнього забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування шляхом розробки і впровадження рекомендаційних моделей щодо підвищення ефективності управлінських рішень, встановлення системи захисту даних та систем управління ТГ від несанкціонованого втручання; популяризації конкурентних переваг територіальних громад шляхом наповнення сайтів рекламною інформацією та створення PR програм громади; підвищення безпеки життєдіяльності громад через створення системи оперативного інформування про надзвичайні ситуації техногенного характеру;

набули подальшого розвитку:

- понятійно-термінологічний апарат в частині трактування сутності поняття «конкурентоспроможність територіальної громади», яке, на відміну від існуючих підходів, розглядається як здатність громади конкурувати з іншими громадами за фінансові, інвестиційні, виробничі, трудові, соціальні, інноваційні ресурси та якість адміністративних, соціальних та інших послуг, які надаються як внутрішнім, так і зовнішнім споживачам. Такий підхід зорієнтований на підвищення рівня ресурсозабезпеченості соціально-

економічного розвитку громад та на покращення якості життя її мешканців;

- методичний підхід до діагностики конкурентних переваг та обмежень конкурентоспроможності територіальних громад, який передбачає оцінювання конкурентного потенціалу територіальних громад за критеріями ресурсозабезпеченості, інфраструктурної доступності і громадської активності та базується на використанні інструментарію SWOT- і ABC аналізу. Це дозволило розробити матрицю конкурентних позиції територіальних громад у внутрішньорегіональному просторі;

- систематизація та класифікація інструментарію організаційно-економічного забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад. Виокремлено такі основні групи інструментів: фінансово-інвестиційні та маркетингові, підвищення якості людського та соціального потенціалу громад та формування середовища життєдіяльності ТГ. Запропонована класифікація інструментів організаційно-економічного забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад дозволила врахувати залучення нових інструментів регулювання їх розвитку, що виникли в умовах реалізації реформи децентралізації.

Практична цінність розробок полягає у тому, що основні наукові положення та висновки дисертаційної роботи, доведені до рівня методичних розробок і рекомендацій, можуть слугувати основою для напрацювання заходів з підвищення ефективності використання конкурентних переваг територіальних громад. Зокрема, висновки та рекомендації дисертації використані: Департаментом економічної політики Львівської обласної державної адміністрації при обґрунтуванні плану заходів з реалізації у 2021-2023 роках Стратегії розвитку Львівської області на період до 2027 року, а також під час формування проєкту програм області «Конкурентоспроможна економіка на засадах смарт-спеціалізації» та «Збалансований просторовий розвиток» (довідка від 18.01.2021 № 1-32/23); Радехівською міською радою Львівської області при підготовці нарад з питань удосконалення інструментарію управлінської діяльності на муніципальному рівні (довідка № 715 від 13.08.2018).

Низку науково-методичних напрацювань автора було впроваджено у навчальний процес: Національного університету «Львівська політехніка» під час викладання навчальних дисциплін: «Фінанси територіальних громад», «Просторова економіка» та підготовці навчально-методичного забезпечення для студентів першого і другого рівня вищої освіти спеціальності 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування» (довідка №22-02 від 26.01.2021 р.); Навчально-наукового інституту економічних і соціальних відносин Університету банківської справи при викладанні навчальної дисципліни «Міжнародна і регіональна економіка» (довідка № 01-015/47 від 25.01.2021 р.).

Оформлення дисертації відповідає діючим вимогам, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в логічній послідовності, всі завдання відповідають меті та повністю її розкривають.

Щодо пункту 11 – всі наукові результати дисертації опубліковані, апробація результатів є достатньою. У відкритому друці за темою дисертації опубліковано 15 праць, з них: 1 стаття у періодичному виданні, включеному до міжнародної бази Scopus); 3 статті - у періодичних виданнях держав, які входять до ЄС та країн економічного співробітництва (Іспанія, Польща, Латвія); 6 статей у наукових фахових виданнях України; 5 тез доповідей на міжнародних наукових і науково-практичних конференціях.

Загальний обсяг опублікованих праць за темою дисертації становить 8,19 друк. арк., особисто автору належить 4,84 друк. арк.

В опублікованих працях здобувача повністю відображено сутність та зміст отриманих результатів дослідження та їхня наукова новизна. Результати дослідження доповідались і отримали позитивну оцінку на міжнародних наукових і науково-практичних конференціях. З огляду на зазначене апробація результатів дисертаційної роботи є достатньою.

Публікації, що відтворюють наукові результати дисертації:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Кльоба С.М. Оцінка способів та інструментів у підвищенні конкурентоспроможності об'єднаних територіальних громад Львівської області. *Стратегія економічного розвитку України*. 2019. Вип. 44. С.81-90 (загальний обсяг – 0,52 друк. арк.)

2. Максимчук М.В., Кльоба С.М. Міжмуніципальне співробітництво як інструмент підвищення інклюзивності розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні. *Регіональна економіка*. 2019. №2. С.26-27 (загальний обсяг – 0,58 друк. арк., особистий внесок автора – 0,29 друк. арк.; проведено аналіз вітчизняного досвіду налагодження міжмуніципального співробітництва об'єднаних територіальних громад).

3. Kloba T., Kloba S. Substantiation of Effective Instruments of Regulation of Financial Imbalances of Endogenous-Oriented Development of the Regions of Ukraine. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2019. Vol. 6. No. 3-4. P. 46-54 (загальний обсяг – 0,60 друк. арк., особистий внесок автора – 0,3 друк. арк.; досліджено особливості впливу територіальних громад на забезпечення ендогенно орієнтованого розвитку регіонів).

4. Voznyak H., Kloba T., Kloba S., Kloba L. Model of assessment of financial disabilities in regions of Ukraine. *Journal "Investment Management and Financial Innovations"*, Volume 16, Issue 1, 2019, P. 365-377. (Scopus) (загальний обсяг – 0,94 друк. арк., особистий внесок автора – 0,29 друк. арк.).

5. Kloba T., Kloba S. Assessing the relationship between financial imbalances and endogenous regional economic development of Ukraine. *European scientific Journal, ESJ*, Vol. 16, No.10, 2020, p. 114-123 (загальний обсяг – 0,43 друк. арк., особистий внесок автора – 0,24 друк. арк.; визначено сутність ресурсних дисбалансів ендегенного регіонального розвитку та охарактеризовано їх вплив на економічне зростання регіонів).

6. Кльоба С.М. Соціально-економічна сутність критеріїв конкурентоспроможності об'єднаних територіальних громад. *Регіональна економіка*. 2018. № 3. С. 36-44 (загальний обсяг – 0,51 друк. арк., особистий внесок автора – 0,24 друк. арк.).

7. Kloba S., Kuczabski A., Maksymchuk M. Implementation and development of European model of neighborhood intermunicipal cooperation in Ukraine. *Journal of Geography, Politics and Society*. 2019. P. 20-31 (загальний обсяг – 1,29 друк. арк., особистий внесок автора – 0,16 друк. арк.; проаналізовано європейський досвід міжмуніципального співробітництва).

8. Кльоба С.М. Сучасний стан розвитку територіальних громад: нормативно-правове та інституційно-організаційне забезпечення. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. Вип. 1(129). С. 25-30 (загальний обсяг – 0,88 друк. арк.).

9. Кльоба С.М. Економічна оцінка розвитку та конкурентоспроможності об'єднаних територіальних громад Львівської області. *Економічний аналіз*. 2018. Вип. № 3. С. 27-36 (загальний обсяг – 0,71 друк. арк.).

10. Kinshchak A., Kloba S. Strategic priorities and mechanisms for ensuring the competitiveness of amalgamated hromadas. *Three Seas Economic Journal*. Vol. 2 No. 1 (2021). P. 25-34. (загальний обсяг – 1.04 д.а., особисто автора – 0.52 д.а.: сформовано алгоритм визначення стратегічних пріоритетів розвитку регіону та впровадження механізмів забезпечення їх конкурентоспроможності).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

11. Кльоба С. М. Оцінка способів та інструментів у підвищенні конкурентоспроможності об'єднаних територіальних громад Львівської області. Стратегія розвитку міст: молодь і майбутнє (інноваційний ліфт): матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців, 3 квітня 2019 р. Харків: Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова. С. 33-34. (0,08 д.а.).

12. Кльоба С. М. Формування регіональної інноваційної системи України. Стратегічне управління інноваційним розвитком на макро- і мікрорівні: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих учених, 23-24 квітня 2019 року. Львів: Видавництво Львівської політехніки. С. 121–122. (0,15 д.а.).

13. Кльоба С. М. Важливість інформаційних технологій в розвитку і формуванні конкурентоспроможних ОТГ. Інноваційні технології у розвитку

суспільства: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 18-19 квітня 2019 р. Львів: Національний університет «Львівська політехніка». С. 206-208. (0,20 д.а.).

14. Кльоба С. М. Роль інституцій у формуванні конкурентоспроможних об'єднаних територіальних громад. Integration of Ukraine into European and World Financial Area. 14 th International Scientific and Practical Conference. 23-24 травня 2019 р. Львів: ДВНЗ «Університет банківської справи». С. 30-32. (0,13 д.а.).

15. Кльоба С.М. Стратегічне планування у забезпеченні конкурентоспроможності об'єднаних територіальних громад регіонів. Сучасний стан та пріоритети модернізації фінансово-економічної системи України: матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. 21 листопада 2019 р. Київ: Алерта, 2019. С. 169-170. (0,13 д.а.).

2. Науковий рівень дисертації відповідає діючим вимогам пункту 12 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167 – всі наукові результати, що виносяться на захист і висвітлені у дисертації, одержані особисто здобувачем. Дисертаційна робота є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до розробки теоретичних і методичних положень та рекомендацій щодо удосконалення організаційно-економічних засад конкурентоспроможності територіальних громад.

Усі результати, винесені автором на захист, отримані самостійно і містяться в опублікованих роботах. У роботах, опублікованих в співавторстві, використані тільки ті ідеї, положення та розрахунки, які є результатом особистих наукових пошуків. Особистий внесок дисертанта у колективні наукові роботи конкретизовано у списку праць, наведеному вище.

3. Загальний висновок. Дисертаційна робота «Організаційно-економічне забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад регіону» є завершеною, самостійною науковою працею, що виконана на достатньо науково-теоретичному рівні, відповідає вимогам пунктів 9, 10, 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167. і рекомендується для подальшого проходження з метою захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні і поведінкові науки»).

4. Рішенням фахового семінару, проведеного на розширеному засіданні відділу регіональної економічної політики Інституту регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України (протокол № 4 від 8.06.2021) ухвалили:

–визнати, що дисертаційна робота «Організаційно-економічне забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад» здобувача Кльоби Соломії Михайлівни відповідає спеціальності 051 – «Економіка»;

–визнати, що Кльобою Соломією Михайлівною опубліковано по темі дисертації 15 наукових праць, які розкривають основний зміст дисертації, відображають наукову новизну отриманих результатів і відповідають вимогам пунктів 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167;

–рекомендувати вченій раді ДУ «Інституту регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України» розглянути в якості офіційних опонентів за дисертацією Кльоби Соломії Михайлівни «Організаційно-економічне забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад регіону» таких учених:

- **Буднікевич Ірину Михайлівну**, д.е.н, проф., завідувача кафедри маркетингу, інновацій та регіонального розвитку Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України;

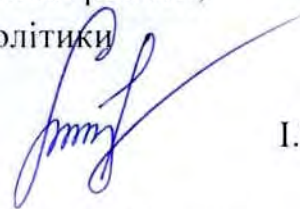
- **Лайко Олександра Івановича**, д.е.н., проф., заступник директора з наукової роботи Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України;

–рекомендувати головою спеціалізованої вченої ради по захисту дисертації Кльоби Соломії Михайлівни призначити **Шульц Світлану Леонідівну**, д.е.н, професора, завідувача відділу регіональної економічної політики;

–рекомендувати дисертацію Кльоби С.М. на тему: «Організаційно-економічне забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад регіону» до публічного захисту у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 051 «Економіка» після її утворення рішенням МОН України.

Рецензенти:

д.е.н., професор, заступник директора з наукової роботи,
завідувач відділу регіональної фінансової політики
ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долишнього НАН України»

І.З. Сторонянська

к.е.н., старший дослідник, старший науковий співробітник
відділу регіональної фінансової політики
ДУ «Інститут регіональних
досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»

Л.Я. Беновська

31.08.2021 р.

